

vivitis. Inquit S. Chrysostomus (a): *Cessent jurgia, lites, rixæ; procul enim ista esse debent, qui Dei pacis servus est. Servum, inquit Apostolus, Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Ex sententia S. Ambrosii (b): Debet benignum esse justum, non alieni cupidum, imo de suo jure cedentem potius aliqua, si fuerit lacessitus, quam aliena jura pulsantem, fugitantem litium, abhorrentem à jurgiis, redimentem concordiam, & tranquillitatis gratiam, si quidem de suo jure visum bonum aliquid relaxare, non solum liberalitatis, sed plerumque etiam commoditatis est— dispendio litis carere, non mediocri lucrum est. En S. Augustini rationes! (c) Jam quidem juxta S. Apostolum omnino delictum est, quod judicia haberi. Et ne quisquam hoc ita excusaret, ut diceret, justum se habere negotium, sed iniquitatem se pati, quam vellet à se Judicum sententia removeri, continuo talibus cogitationibus, vel excusationibus occurrit, atque dicit: quare non magis iniquitatem patimini? Quare non potius fraudamini? Concilii Melodunensis (d) de ann. 1579. Decreto quid præstantius? Caveant Sacerdotes à litibus, & processibus; servos Dei non oportet litigare, multo magis à forensi Procuratoris, aut Causidici munere, nisi quantum per veteres Canones licet, abstinere debent. Quippe ut Concilium Turonense (e) de ann. 1583. observat, valde indecorum est, inter eos esse jurgia, & lites, qui nihil nisi charitatem, & unitatem spirare, aut docere debent. An alia causa est Monachorum pro bono Communitatis? Inquit S. Bernardus (f): Hoc autem dicimus, tutius esse omni Christiano, & Monacho possidere quippiam minus in pace, quam cum lite amplius. Sic quippe caniti: melius est modicum justo super divitias peccatorum multas. Quid, quod de altari contenditur, & hoc adversus filios Levi, id est, Clericos? Clericorum est, altari deservire, & de altari vivere: nobis nostra professio, & antiquorum Monachorum exempla victum ex propriis præscribunt laboribus, & non ex Sanctuario Dei.*

TIT.

- (a) S. Chrys. hom. 6. in 2. ad Tim. c. 2. (b) S. Ambr. lib. 2. de Offi. c. 21.
 (c) S. Aug. Enchr. c. 18. (d) Conc. Melod. tit. 17.
 (e) Conc. Turon. tit. 19. de Jurisdic. & visit.
 (f) S. Bern. ad Odon. Abb. ep. 297. edit. Mabill.

TIT. III.

De Jurisdictione Criminali.

CAPUT I.

De Delictis Clericorum.

Eorum justitiæ in causa criminali est civilis imperii. Ait S. Apostolus (a): *Non enim sine causa portat gladium; Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit.* Sensus est, gladium portat, sive Potestas, sive Princeps, tanquam Dei minister, à quo gladium accipit, ut sit vindex in iram, id est, ut ejus vice, ac nomine justitiam exerceat vindicativam in puniendis iis, qui malum agunt, vel pacem publicam turbantes, vel honestatem vitæ communis lædentes. Ad hoc enim instituta est potestas sæcularis; ut & publicam pacem (securitatem, libertatemque) conservet, & vitæ communis, utpote Societatis humanæ, honestatem tueatur. Ita Estius in locum S. Apostoli.

2 Quemadmodum Principes christiani Patribus & Dominis domesticam familiæ correctionem, utpote privatam, & leviolem reliquerint, sic & eorum delictorum, quæ Ecclesiam, disciplinamque Cleri spectant, correctio ad sacram potestatem remissa est. En legem Gratiani & Valentiniani Imp. *Ut, si qua sunt ex quibusdam dissensionibus, levibusque delictis ad religionis observantiam pertinentia, locis suis, & à suæ diœceseos Synodis audiantur, exceptis, quæ actio criminalis ab ordinariis, extraordinariisque civilibus, utpote publicis Judicibus, aut illustribus potestatibus audientia (audienda legunt) constituit.* Ecce Synodis ecclesiasticis reservatur correctio delictorum, quæ contra disciplinam canonicam, aut orthodoxam religionem committuntur. L. 23. C. Th. de Episc. & Cler.

3 Provocat inde ad hanc legem S. Ambrosius (b): *Nec quisquam, inquit, contumacem judicare me debet, cum hoc asseram, quod augustæ memoriæ Pater tuus non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit, in causa fidei, aut ecclesiastici alicujus ordinis eum judicare debere, qui nec munere impar sit, nec jure dissimilis; hæc enim verba rescripti sunt, hoc est, Sacerdotes de Sacerdotibus voluit ju-*

Nn 2 di-

- (a) Rom. 13. (b) S. Ambr. ep. 13.

dicare, quin etiam, si alias quoque argueretur Episcopus, & moram esset examinanda causa, etiam hæc voluit ad episcopale iudicium pertinere.

4 Quid ergo de publicis delictis Clericorum, videlicet, quæ ipsam Reipublicæ tranquillitatem turbant? Rescripsere Arcadius, & Honorius Imp.: Quoties de religione agitur, Episcopus oportet iudicare; cæteras vero causas, quæ ad ordinarios cognitores, veluti delicta communia, vel ad usum publici juris pertinent, legibus oportet audiri. Refert. L. 1. C. Th. de Relig.

5 Correctionem ergo delictorum leviorum, quæ à Clericis in disciplinam ecclesiasticam committuntur, ad Episcopos placuit remittere: publica vero crimina reservantur publicis Iudicibus: Nomen Episcoporum, vel eorum, qui Ecclesiæ necessitatibus serviunt, nec ad iudicia sive ordinariorum, sive extraordinariorum Iudicum pertrahantur: habent illi Iudices suos, nec quisquam (potius quidquam) his cum legibus publicis commune, quantum ad causas tamen ecclesiasticas pertinet, quas decet Episcopali auctoritate decidi. Et infra: Quidquid vero negotiorum, quæ spectant statum Reipublicæ, aliunde incidet, id ipse Præses Provinciæ terminabit. Quid clarius veteri differentia? L. 3. C. Th. de Episc. Iudic.

6 Exemplo enim militum placuit delicta ecclesiastica, quæ à Clericis ut Clericis in disciplinam ecclesiasticam, aut ordinem, & statum ecclesiasticum committuntur, secernere à delictis vulgaribus, seu communibus, quæ à Clericis, ut civibus, & membris Reipublicæ adversus regimem politicum perpetrantur. His quippe exceptis, priorum censure ad iudicium ecclesiasticum remissa est, quia Clericos, de delictis ecclesiasticis, non nisi apud Episcopos accusari convenit. L. 41. C. Th. de Episc. & Cler.

7 Credunt nonnulli, eam delictorum distinctionem quoad immunitatem Clericorum à Iudicio sæculari sublatam per Honorii constitutionem, qua decernitur indefinite: clericos non nisi apud Episcopos accusari convenit. Dein additur: Igitur si Episcopus, vel Præbyter — apud Episcopum, siquidem alibi non oportet, à quolibet fuerunt accusati &c. L. 41. C. Th. de Episc. & Cler. Per indefinitam hujus legis locutionem videtur correctio omnium delictorum à Clericis commissorum Episcopo attributa: Justinianus tamen illam criminum distinctionem iterum observavit in sua Novella 83.: ast hoc moderamine is usus est, ut, siquidem Clericus de vulgari, seu civili crimine in sæculari iudicio conveniretur, convincereturque, pro executione tamen sententiæ pœna capitali damnari non possit, nisi prius per Episcopum sacerdotali, Cle-

ricalique dignitate nudatus fuisset. Auth. Cler. quoque §. 1. & 2. C. de Episc. & Cler.

8 Beneficio Imperatoris successit & aliud moderamen: Ut, si quis Clericum, aut Monachum, vel Monialem, de crimine civili, apud Iudicem accusaverit, & crimen per legitimam accusationem potuerit approbare, tunc Episcopo locorum gesta monumentorum palam faciat; & si ex his agnoscat, proposita crimina commisisse, eum, tunc ipse Episcopus secundum regulas ab honore, sive gradu, quem habet, separet: Iudex autem ultionem ei inferat legibus congruentem. Si vero Episcopus putaverit, gesta non juste confecta, tunc liceat ei deferre, & mudare honore, seu gradu accusatam personam; ita tamen, ut hujusmodi persona sub legitima cautela fiat, & ita ad Nos, utpote Principem, negotium tam ab Episcopo, quam à Iudice referatur, ut nos hoc cognoscentes, quæ nobis videntur, jubeamus. Quid clarius? Clericus de crimine civili accusatus, convictusque à Iudice publico capitali pœna percipi non potest, nisi Episcopus sententiam Iudicis probasset, aut, si dissensisset, Principis decisio causam definivisset. Nov. 123. c. 21.

9 Hoc moderamine Concilia Matisconense II. (a), & Parisiense V. sæculo VI. decreverunt, ut nullus Iudicum neque Presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum ullum, aut Juniores Ecclesiæ sine scientia Pontificis per se distringat, aut damnare præsumat.

10 Capitularia Francorum (b) generatim pronuntiant, instaurantque, ut Clerici ecclesiastici Ordinis, si culpam quamcunque incurrerit, apud ecclesiasticos iudicentur, non apud sæculares. Et alibi: Nemo audeat Clericum, aut Monachum, aut Monialem fœminam ad civile iudicium accusare, sed ad Episcopum. Et inferius: Placuit, ut Clerici non distingantur, vel non dijudicentur, nisi à propriis Episcopis. Fas enim non est, ut divini muneris Ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio. Nam, si priorum Episcoporum iustionibus inobedientes extiterint, tunc juxta canonicas sanctiones, per Potestates exteras adducantur, id est, per Iudices sæculares.

11 Sensim ergo causæ criminales sine criminum distinctione ad Iudicem ecclesiasticum etiam privative fuerunt devolutæ, prout tam Principum, quam Pontificum, & Synodorum posteriores sanctiones evincunt, quæ nulla facta delictorum distinctione causas criminales Clericorum Episcopis, sive Iudicibus ecclesiasticis deferunt. Ut nemo unquam Episcopum apud

(a) Conc. Matic. II. cap. 10. Paris. V. cap. 4. (b) Capitul. I. 1. cap. 38. lib. 5. cap. 378. lib. 7. cap. 222.

apud secularem Judicem, aut alios Clericos accusare præsumat Sc. Refert. c. 1. 2. 3. 7. 8. 14. XI. q. 1.

12 Gratianus veteris legis lectionem sic refert: *Continua lege sancimus, ut nullus Episcoporum, vel eorum, qui necessitatibus Ecclesie serviunt, ad judicia, sive ordinariorum, sive extraordinariorum Judicum pertrahatur. Habent illi suos Judices, nec quidquam his publicis est commune cum legibus (a).* In integra lectione subditur; quantum tamen ad causas ecclesiasticas pertinet, quas decet episcopali auctoritate decidi. *Grat. cap. 5. ibi.*

13 Ab hic argumentis novi juris Judicibus civilibus nulla jurisdictio in crimina, utcumque enormia, Clericorum relinquitur, nisi ad exequendum supplicium eorum, qui per degradationem solemnem à Clero ejecti, brachio sæculari, veluti incorrigibiles traduntur. *cap. 10. de Judic.*

14 Recentiores Imperatores id genus privilegii ecclesiastici & in publicas sanctiones Imperii retulerunt. Inquit Fredericus II. *Statuimus, ut nullus ecclesiasticam personam in criminali questione, vel civili trahere ad judicium seculare præsumat, contra constitutiones Imperiales, & Canonicas sanctiones.* Refert. *Auth. Statuimus C. de Episc. & Cler.*

15 Concilium Tridentinum (b) criminales causas æque, ac matrimoniales judicio Episcoporum reservat. Quo Decreto inferiores judices ecclesiastici excluduntur, ut tamen Officialem Episcopi excipere oporteat, quia vice, & nomine Episcopi judicat, ita, ut tribunal Officialis reputetur, & tribunali Episcopi. *c. 3. de Appell. in 5.*

16 Olim latissime patuit privilegium fori Clericis competentis in materia criminali, adeo, ut iidem tametsi enormium criminum rei, & convicti à Judice ecclesiastico duntaxat possent judicari & condemnari, idque non ad publicum, & capitale supplicium, sed ad carcerem perpetuum, jejuniumque in pane & aqua.

17 Id facile indulgebatur, ut vel sic Clerici ad meliorem frugem revocarentur, & ordinis ecclesiastici dignitati consuleretur, cavereturque, ne sacerdotalis Ordo sæcularium insultationi exponeretur. Et sane quis ambigat, quin contumeliosum appareat, ipsos Sacerdotes propalam in plateis publicis coram populo necari, aut corporalibus suppliciis affici? Quod & Pagani ipsi agnoverunt. Nam decori Vestalium dabatur, ut luituræ pœnas, ludibrio, & oculis vulgi subtraherentur, defossæ in specum vivæ.

Sci-

(a) Capitul. I. ut supr. (b) Trid. sess. 24. cap. 20.

18 Scitur quoque, quanto & ipsis laicis scandalo sit, dum Clericorum crimina propalantur, & omnium oculis exponuntur: quantumque hæc laicorum erga Sacerdotes venerationem, & obedientiam diminuunt. Mirum pro in videri non debet, quod Imperatores, & Principes christiani aliquando admodum favorabiles fuerint in remittendis Clericorum delictis ad Judices ecclesiasticos, ipsique Episcopi etiam sanctissimi tanto zelo, & labore hoc privilegium fori vindicaverint, & contra laicorum conatus defenderint.

19 Refert Hincmarus (a) preces Gallicanorum Præsulum, ut Ebbonis Archiepiscopi Remensis, *verebundie parceretur, ac propter etiam Ecclesie opprobrum, & insolentem sæcularium insultationem; tum ne dignitas sacerdotalis pollueretur, si publice Ebbo de his, quibus impetus, & adhuc impetendus erat, convictus foret.*

20 Inde novi juris argumentis passim denuntiatur censura Judicibus inferioribus, si Clericum, qui de fuga haud suspectus est, per lictores arripi, & in vincula, carceremque conjici faciant. *c. 29. de Sent. Excom.*

21 His exemplis decernit ann. 1301. Concilium Remense (b), *ut si in aliqua civitate, vel in aliquo loco Remensis Provincie contingat, quandoque Clericum detineri per laicalem justitiam, postquam dictus Clericus fuerit ab Episcopo illius loci; vel ab Officiali, vel Decano rurali, seu ex parte alicujus eorum legitime requisitus, cesset a divinis in loco captionis, & detentionis, quousque fuerit competenter restitutus.*

22 Pronuntiat inde Concilium Constantiense: *Nullus Magistratum ecclesiasticam personam in criminali questione ad judicium seculare præsumat propria auctoritate, attrahere contra canonicas sanctiones, & contra constitutiones Imperiales.*

23 Invaluit tamen & inter ea tempora consuetudo, quod Reges civili potestati arrogarent casus privilegiatos Clericorum. Sic referunt Pragmatici Gallie: *Cognoscit Rex, & ejus Officiarii de omni crimine privilegiato; ut sunt crimen læsæ Majestatis, falsæ monetæ, infractio salvæ Gardiæ Sc. Et de hoc Rex, & ejus Officiarii sunt in possessione, & saisina à tempore cujus initii memoriam non existit, quod tempus immemorabile; juxta Theoreticam Joannis Monachi idem operatur, quod privilegium.* En natales casus privilegiati.

24 Quum enim Episcopi, neglecto delectu, passim omnis generis homines Ordinibus donarent, publicæ securitatis causa oportuit quædam atrociora crimina à privilegio fori exci-

pe-

(a) Hincm. cont. Gothscap. cap. 36. (b) Conc. Remens. cap. 1.

pere, sæculari tribunali saltem conjunctim cum Episcopo sub-
jicienda, quæ vulgo casus privilegiati appellantur. Nam quia
Privilegium Clericorum naturam juris communis juxta recen-
tiores Decretales induerat, id, quod olim juris communis fuit,
nunc privilegium audit.

25 In Gallia triplex genus criminum ea occasione distin-
guunt nonnulli. Delicta communia Clericorum relinquantur
Judici ecclesiastico. Hæc enim, si judices laicos audias, res-
tringuntur ad injurias verbales, aliasque culpas, quibus pec-
catur contra disciplinam ecclesiasticam. Alia Clericorum delicta,
quibus auctoritas Reipublicæ læditur, casibus privilegia-
tis accensentur. Juxta statutum Melodunense (a) de his Judi-
ces sæculares conjunctim cum ecclesiasticis cognoscunt, eaque
de causa ad tribunal ecclesiasticum se conferre solent, nisi
forte Officialis, justitiæ accelerandæ, & evitandæ captivo-
rum transportationis causa, malit se conferre ad tribunal sæ-
culare. Uterque Judicium per suum syndicum abhinc testium
depositiones, interrogatoria, cæterosque articulos in separata
volumina transcribenda curat, nisi alter solus cognoscere cœ-
perit. Nam, quum qualitas criminis demum ex accusationibus
innotescat: Officialis statim inquirere, &, si casus privilegia-
tus semet exserit, judicem laicum vocare potest. Similiter &
laicus Judex cognoscere potest, antequam accusator, vel
promotor, quia delictum utriusque potestatis commune depre-
henditur, remissionem ad Officialem flagitat. Si Senatus cog-
noscit, Officialis non vocatur, sed Episcopus, Clerici accu-
sati Superior, vices cuidam ex Clericis Senatoribus deman-
dare tenetur. Ab his quidam secernunt enormiora crimina, quæ
casus Regii dicuntur, quia regiæ jurisdictioni, independen-
ter à tribunali ecclesiastico: reservantur. Testatur tamen fa-
mosus Galliæ Jurisconsultus, & Practicus Claudius de Pres-
tre (b), se non vidisse unquam negatam remissionem Cleri-
ci ad Judicem ecclesiasticum, nisi in veste sæculari, quan-
tumvis alias ageretur de crimine valde atroci. Et quidem jux-
ta edictum Melodunense Clericus accusatus de delicto privile-
giato remittendus est ad proprium suum Episcopum, qui si
sit extra districtum Curiaæ supremæ, à qua remittitur reus,
solet illa Episcopo injungere, ut Vicarios in suo districtu consi-
tituat, à quibus una cum Judice regio de crimine & personis
instruatur.

26 Innotuit differentia casus privilegiati, & delicti com-
munis & alibi. Visum enim est, hunc stylum, & modum ci-
vi-

(a) Fleur. J. E. p. 3. cap. 14. §. 4. (b) Claud. de Prest. cent. 1. cap. 20.

vilis potestatis, adversus facinorosos Clericos procedendi,
potius esse dicendum conservationem, defensionem, & pro-
tectionem status politici, quam violationem, & usurpationem
immunitatis, & jurisdictionis ecclesiasticæ, quia tam
atrocia delicta Clericum privilegio fori indignum reddere vi-
dentur.

27 Hactenus de qualitate, & numero casuum privilegia-
torum inter Interpretes tam exacte non convenit, quia radix
confusarum, potestatum, exinde sublata haud est. Obser-
vat III. de Marca (a): *Utraque potestatum suis limitibus est
circumscripita, & in dissitis omnino negotiis exercetur, cum
illa spiritualibus addicatur, hæc publicis occupata sit: sed
ferente rerum constitutione adeo vicinæ sunt ambæ, ut difficile
sit etiam prudentissimo cuique fines controversos dirimere: cer-
tæ quidem regulæ in genere assignari possunt, quibus invicem
distinguantur, sed multa accidunt in specie proposita, quæ
peritissimos arbitros fallant, vetentque, ne fines, ut patet,
inter eas potestates regere possint. Quæ locum habent non in
controversiis fidei, quæ longo intervallo remotæ sunt à cog-
nitione Principum, nec in rerum publicarum administrationi-
bus; quæ alienæ sunt, à cura pascendi greges; sed in plurimis
disciplina capitibus, quæ personas, aut res ipsas respiciunt.*

28 Attento Jure Decretalium Clerici omnes, & indistin-
cte gaudent privilegio fori. Superest sub nomine Synodi Pari-
siensis Decretum, eo tenore: *Nullus Judicum neque Pres-
byterum, neque Diaconum, aut Clericum ullum, aut Minores
Ecclesiæ sine permissu Pontificis per se distringere, aut con-
demnare præsumat. Quod si fecerit, ab Ecclesia Dei, cui in-
juriam irrogare dignoscitur, tamdiu sit sequestratus, quous-
que reatum suum cognoscatur, & emendet.* Refert. c. 2. de For.
Compet.

29 Juxta Pontificale Romanum mox suscepta prima Ton-
sura privilegium fori obtinetur. Sic in collatione primæ Ton-
suræ Episcopus novellos Clericos alloquitur: *Filii charissimi
animadvertere debetis, quod hodie de foro Ecclesiæ facti es-
tis, & privilegia clericalia sortiti estis &c.*

30 Præcipit Synodus Tridentina (b), *ut ii duntaxat Ton-
sura initiarentur, de quibus probabilis conjectura non sit, eos
non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed, ut Deo fidelem
cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.*

31 Quippe inde à sæculo XIII. invaluit Scholasticorum
opinio, per susceptionem Tonsuræ, veluti Ordinem, imprimi
Van-Espen T. II. Oo cha-

(a) De Marc. de Concord. Sacerd. & Imp. (b) Trid. sess. 23. cap. IV.

characterem indubilem, ut ab eo privilegium fori divelli non posset. Hoc præjudicio tum conjugati, quam cælibes cujuscunque conditionis susceptioni primæ Tonsuræ, ut ad metu civilis jurisdictionis exempti essent, inhiarunt, quamvis nec de statu Ecclesiæ assumendo, nec de habitu clericali gestando, cogitarent. Nec illud difficile erat, eoquod Officiales ecclesiastici desideraverint, plures esse foro suo subjectos. Questus est Petrus Cugnerius (a); *Item faciunt Prælati Tonsuram hominibus 30. annorum; & ultra, & etiam conjugatis aliquibus, quando veniunt ad eos metu intrusionis carceris, & punitonis alicujus criminalis delicti, quod antea perpetraverunt, & hoc plures fuit factum.*

32 Statuit Concilium Tridentinum (b): *Is minorum Ordinum fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & Tonsuram deserens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel Universitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versetur.* Apparet ergo, quod S. Synodus hoc privilegium fori non in simplicem Tonsuræ, minorumve Ordinum susceptionem refundat, sed in ministerium ecclesiasticum, cui vel actualiter quisque vacat, aut saltem per illas dispositiones proximius, remotiusque se impendit, ut Ecclesiæ servire velit, possitque.

33 Juxta declarationem S. Congregationis Clericus (c) incedens in habitu, & Tonsura clericali gaudet ipso jure fori privilegio, si alicui Ecclesiæ deserviat, etiam sine mandato Episcopi; aut studeat in aliquo Seminario, vel schola, aut Universitate, etiam citra licentiam Episcopi; quia etiam cessante mandato, vel licentia Episcopi habetur finis præcipuus Concilii.

34 Clerici minores, qui vestes clericales deposuere, pro eo tempore, quo eas non gestant, excidunt privilegio fori, nulla etiam prævia monitione, ita tamen, ut illud mox, ac resumpserint habitum, & Tonsuram, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi deservituri, recuperent, quia tunc habent omnes conditiones à Concilio præscriptas.

35 Quid ergo, si appareat, quemquam Clericum fuisse factum, aut habitum, & tonsuram suscepisse in fraudem fugiendi judicii sæcularis? Satis inter Interpretes convenit, eum prætextu suscepti habitus ecclesiastici jurisdictionem sæcularem

(a) Petr. Cugn. art. 49. (b) Trid. sess. 23. c. 6. (c) Fagn. ad c. 1. de for. Comp.

rem effugere, quia fraus sua nemini patrocinatur. Indicium autem fraudis haud obscurum est, si mox à perpetrato delicto Tonsuram susceperit. Nam ex vicinitate, vel diuturnitate temporis dolus præsumitur abesse, aut adesse. Si Clericus tonsuratus in alio, quam clericali habitu capiatur, pro ea vice declinare forum sæculare non potest. In Gallia Clerici studentes haud amplius gaudent privilegio fori.

36 Causas criminales Episcoporum jam pridem in Synodis Provincialibus tractatas fuisse satis constat, estque passim ab omnibus admissum, & in Canonibus antiquis expressum. Præcipit Concilium Nicænum I. (a) *Ut hoc ergo decentius inquiratur, bene placuit annis singulis per unamquamque Provinciam bis in anno Concilia celebrari, ut communiter ab omnibus simul Episcopis Provinciae congregatis discutiuntur hujusmodi questiones.*

37 En regulas Antiocheni Concilii: *Siquis Episcopus criminaliter accusatus, ab omnibus, qui sunt intra Provinciam, Episcopis acceperit unam, consonamque sententiam, ab aliis ulterius judicari non poterit, sed manere circa eum oportet, tantquam convenientem, quæ ab omnibus probata est, firmam, ratamque sententiam.* Refert. c. 5. VI. q. 4.

38 Quid vero, si judices dissentiant? Statuit Concilium: ut tunc Metropolitanus Episcopus à vicina Provincia Judices advocet alios, qui controversiam tollant; ut per eos simul, & comprovinciales Episcopos, quod justum visum fuerit, approbetur. c. 1. & Corr. Rom. ibi.

39 Concilium Sardicense (b) permittit interdum renovari judicium Synodi Provincialis, idque jus asserit Romano Pontifici etiam in causis criminalibus Episcoporum. En ex lectione Dionisii Decretum! *Quod si aliquis Episcoporum judicatus fuerit in aliqua causa, & putat, se causam bonam habere; ut iterum Concilium, vel judicium, renovetur, si vobis placet, S. Petri Apostoli memoriam honeremus, ut scribatur ab his, qui causam examinarunt, id est, judicarunt, Julio Romano Pontifici; & si judicaverit, renovandum esse judicium, renovetur, & det judices: si autem probaverit, talem causam esse, ut non refricentur ea, quæ acta sunt, quæ decreverit, confirmata erunt.* Quippe, quum sententiam Concilii retractare, etsi dissensissent pro minore parte judices, non liceret, nisi à majore, utpote adscitis ex vicinia Judicibus, Concilio fieret, id genus novi consilii proposuit Osius, ut pro reverentia S. Petri hæc prærogativa Julio Romano Pon-

Oo 2

ti-

(a) Conc. Nicæni. cap. 5. (b) Conc. Sard. cap. 4. c. 1. q. 4. c. 5.

tifici tribueretur, ut procul ab omni dissentientium iudicium studio decideret, an causa mereretur restaurationem iudicii, nec ne?

40 Donec ergo rescriberet Pontifex, Gaudentius Episcopus dixit (a): *Necesse esse adjici, — ut, si quis Episcopus fuerit depositus iudicio Episcoporum, qui sunt in vicinia, & rursus dicat, sibi defensionis negotium competere, non prius alius in Cathedram substituatur, quam Romanus Episcopus causa cognita sententiam tulerit.*

41 Si Pontifex Romanus iudicium renovandum censeat, renovationem committere potest propinquis Episcopis. Inquit Canon: *Si Papa justum esse existimaverit, ejus rei examinationem renovari; Coepiscopis scribere dignetur, qui sunt propinqui Provinciae, ut ipsi diligenter, & accurate cum comprovincialibus Episcopis singula perscrutentur, & ex veritatis fide sententiam ferant. Quid amplius? Quod si is, qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua moverit Episcopum Romanum, ut de latere suo Presbyterum mittat; erit in potestate Episcopi Romani, quid velit, & quid aestimet? Et si decreverit mittendos esse à latere suo, qui praesentes cum Episcopis judicent, habentes, ejus auctoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit Episcopos sufficere, faciet, quod sapientissimo consilio suo judicaverit.*

42 Sensus Concilii Sardicensis his Canonibus expressus est, ut Episcopi coram Synodo Provinciali accusari, judicari, & etiam gradu moveri queant, ipsaque sententia Synodi firma consistat, nisi Episcopus damnatus iudicium renovari petierit, ipseque Pontifex Romanus ab Episcopis Provinciae interpellatur judicaverit, iudicium renovandum juxta modum Canonum VII. expressum.

43 Canonibus Sardicensibus quoad iudicium Episcoporum in prima instantia consonat Synodus Chalcedonensis (b), statuens: *Si Clericus autem cum proprio Episcopo negotium, aut litem habeat, à Provinciae Synodo judicetur.* Gelasius II. (c) quoque Papa diserte agnoscit, Episcopos Provinciae esse iudices, ad quorum iudicium omnes causae Episcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ac civitatum causae referantur, ut ab his omnibus juste consona voce discernantur.

44 Circa saeculum 8. & 9. hæc Synodorum auctoritas in decidendis Episcoporum causis diminui cœpit. Nam sub id temporis nova quædam collectio Canonum, & Epistolarum Decretalium Pontificum prodit sub nomine cujusdam Isidori, in qua

(a) Cap. 4. (b) Synod. Chalced. c. 9. (c) Gelas. II. ep. ad Joann. constant.

qua ipsum jus iudicandi, & deponendi Episcopos Synodis Provincialibus adimitur, & Romano Pontifici etiam in prima instantia asseritur. Collectio hæc, utpote continens epistolas sub gloriosis nominibus primorum Pontificum, & Martyrum exhibitas, maximo cum applausu fuerat excepta: ast ubi harum Decretalium auctoritas fuit stabilita, invaluit simul opinio, Episcopum sine auctoritate Sedis Apostolicæ damnari non posse, quod tanquam ab Apostolis ad posteros derivatum, ac quasi divinitus pro privilegio Sedi Apostolicæ, cui Petrus praesedit, concessum esse dicebatur.

45 Unde cum anno 835. Aldricus Cenomanensis Episcopus ante sententiam Episcoporum appellasset ad Gregorium IV. hic quidem Papa præcepit, ut causa ejus audiatur à Primate Diocæseos, sed iudicium peragi prohibuit, quod sibi reservavit, vel Legatis suis in Provinciam mittendis. Mandamus, inquit idem Pontifex, ut, si aliquis, quod non optamus, suorum æmulatorum Aldricum Cenomanensis Ecclesiae Episcopum accusare damnabiliter attentaverit, ut honeretur B. Petri Apostolorum Principis memoria, Ecclesiaeque Romanae, cui praesedit, privilegium, & nostri nominis auctoritas, liceat illi post auditionem Primatum Diocæseos, si necesse fuerit, nos, tam quoad effectum suspensivum, quam devolutivum, appellare, & nostra auctoritate, aut ante nos, aut ante Legatos nostro ex latere missos juxta Patrum Decreta, suas exercere, & finire actiones. cap. 11. II. q. 6.

46 Refert Gratianus ex collatione Isidori & spurias Decretales, quæ habent, tum Concilia Provincialia, inconsulta S. Sede, celebrari non posse, tum Episcopos sine auctoritate Papæ damnari non posse. His præjudiciis rescripsit Gregorius IV., causam Aldrici Cenomanensis à Primate Diocæsanos quidem audiri, sed definiri non posse. c. 11. II. q. 6.

47 Sic diserte Julius, Eleutherius, Damasusque pronuntiasse finguntur; *quamvis liceat apud Comprovinciales, & Metropolitanos, atque Primates Episcoporum ventilare accusationes, & criminationes, non tamen licet definire sine Sanctæ Sedis auctoritate.* En veros fontes appellationum. c. 6. 7. & 9. III. q. 6.

48 Novo jure inter causas majores, & minores Episcoporum placuit distinguere. Majores causas diximus, quæ vinculum conjugale inter Episcopum, & Ecclesiam spectant. Declarat Innocentius III.: translationem, cessionem, & depositionem Episcoporum, quibus vinculum conjugii spiritualis solvitur, non tam institutione canonica, quam ordinatio-

ne divina soli Romano Pontifici esse reservatam. c. 2. de Transl. Episc.

49 Juxta Tridentinum Decretum (a); Causæ Episcoporum, cum pro criminis objecti qualitate comparere debent, coram Pontifice maximo reserantur, ac terminentur. Et infra (b): Causæ criminales graviores contra Episcopos etiam hæresis, quod absit, quæ depositione, aut privatione dignæ sunt, ab ipso tantum summo Pontifice cognoscantur, & terminentur — minores vero criminales causæ Episcoporum in Concilio tantum provinciali cognoscantur, & terminentur vel à deputandis per Concilium Provinciale.

50 In Francia jus vetus viget, quo Episcopus in Concilio Provinciali, cui, si XII. Episcopi non intersunt, vicini ad numerum concurrentem adhibendi, duntaxat judicatur, salva appellatione ad Pontificem, duce Canone Sardicensi. Nam Concilii Tridentini Decreto Clerus Gallicanus statim reclamavit. Abhinc & à Rege ann. 1657. publicum edictum obtinuit, ut Episcoporum causæ ex præscripto sanctorum Decretorum à Judicibus ecclesiasticis definirentur.

51 Sunt & aliarum gentium publicæ leges, quæ vetant incolas extra suas provincias in jus vocari: idque non tantum in causis civilibus, sed & ecclesiasticis: atque hinc notorius, & quotidianus usus delegandi iudices appellationum in partibus, si quando à sententia Judicis ecclesiastici ad summum Pontificem appellatur. Quippe sunt ineluctabilia incommoda, si extra Provinciam, & in remotis locis causam prosequi oportet. Ajebat Ivo Carnotensis (c): Si intra Provinciam, secundum quod instituta Majorum continent, fieret prima discussio, sicut necesse foret, non deessent accusatores, non deessent testes, qui pro hujusmodi negotiis non audent ad loca remota prodire.

* 52 Suppressa veterum Canonum auctoritate sæpius superest impunitas scelerum, qui & vetus censura criminis remittebatur. Juxta S. Bernardum (d): Luctu amarissimo dignum, quod secutum est. Quod hoc? Impunitas incuriæ soboles, insolentiæ mater, radix impudentiæ, transgressionum matrix.

* 53 In morali doctrina quid funestius, reliquum est, quam Sacerdotum raram, & difficilem esse pœnitentiam. Inquit S. Augustinus (e): Si sal infatuatum fuerit, in quo salietur? qui erunt homines, per quos à vobis error auferatur, cum

(a) Trid. sess. 13. c. 8. (b) Sess. 24. c. 5. (c) Ivo ep. 68. (d) S. Bern. de Consid. lib. 3. cap. 5. (e) S. Aug. de Sermon. Dom. in Mour. lib. 1. cap. 5.

eum vos Sacerdotes elegerit Deus; per quos errorem auferat cæterorum. Juxta S. Chrysostomum (a): Alii enim, etsi sæpe delinquant, possunt tamen ad veniam pervenire: si vero hoc Magister ipse patiat, omni excusatione privabitur, & supplicia extrema persolvat. En uberiores rationes! Homo secularis post peccatum facile ad pœnitentiam venit (b); nam occupatus negligentia seculari dum scripturis satis non attendit, semper ei, quæ in scripturis posita sunt, nova videntur; ideoque, cum audit aliquid de gloria Sanctorum, aut de pœna peccatorum, quasi novum aliquid audiens, expavescit; dumque aut bona concupiscit, aut mala timet, compunctus ad pœnitentiam cito decurrit. Nihil autem impossibilius, quam illum corrigere, qui omnia scit; & tamen contemnens bonum, diligit malum; omnia enim, quæcunque sunt in scripturis, propter quotidianam meditationem ante oculos ejus inveterata, & vilia æstimantur; nam, quidquid ibi terribile est, usu vilescit, propterea Clericus, qui semper meditatur scripturas, aut omnino observaturus est; & erit perfectus: aut, si semel cœperit illas contemnere, nunquam excitatur in illis, ut timeat. Quid tristius? Alto quippe, ex sententia S. Bernardi (c), demersi oblivionis somno, ad nullum dominicæ comminationis tonitruum expergiscuntur, ut vel ad ipsorum suum periculum expavescant. Et alibi (d): Alienis laboribus locupletantur Clerici, comedunt fructuum terræ absque pœunia, & prodit quasi ex adipe iniquitas eorum &c. Mens quippe assueta deliciis, nec exculta disciplinæ sarculo, multas contrahit sordes. Porro inveteratam, rubiginem si tentet abradere, nec summis saltem digitis contigi patientur, sed, sicut, scriptum est, incrassatus est dilectus, & reclamavit. Ait Auctor operis imperfecti (e): Sed & si deprehensus humiliaverit se, non ideo dolet, quia peccavit, sed confunditur, quia perdidit gloriam suam. Et infra: Erubescit aliquando reus videri, qui semper fuerat iudex.

(a) S. Chrys. hom. 13. in Matth. (b) Inter Op. S. Chrys. Oper. imperf. hom. 30. in cap. 21. Matth. (c) S. Bern. serm. 77. in Cant. (d) Epist. 132. (e) Supr. int. Op. S. Chrysost. Com. 43.